

فصل دوم:

جداول درسی شامل عناوین دروس و سامانه اجرا

مقدمه

مجموعه مطالعات نشسته در فصل اول، مفاهیم، اصول و الزامات وجودی رشته طراحی شهری را همراه با الزامات وجودی آن برای آمایش کیفیت‌مدار سرزمین ایران نشان داده‌است. بطور خاص، در مرحله سنجش وضعیت به تعیین شاخص‌های برنامه‌سازی و اهداف عملی برنامه‌سازی برای طراحی شهری سازگار با آرمان‌ها، اهداف غائی و سامانه ارزشی جامعه ایرانی - اسلامی پرداخته‌شد. به مثابه استنتاج احکام کاربردی، در این مرحله (فصل دوم) راهبردها و سیاست‌ها، سامانه محتوایی و ساختار و عناوین دروس (سرفصل‌های) پیشنهادی، ارائه می‌گردد. با رویکرد برنامه‌سازی راهبردی ابتدا، راهبردها و سیاست‌ها عرضه می‌گردد. در ادامه توضیح راهبردها و سیاست‌ها، سازوکار تحکیم و تنظیم دروس به مثابه بخشی از جریان برنامه‌های اقدام شرح داده می‌شود. در بخش دوم این فصل محتوای سامانه‌ای رشته طراحی متضمن تبیین ویژگی عناصر آگاهی‌های علمی و ساختار آن ارائه می‌شود. در نهایت سرفصل پیشنهادی در قالب سه جدول، شامل دروس جبرانی، دروس الزامی و دروس اختیاری ارائه می‌شوند. جزئیات محتوای و سازوکار عملی آموزش در فصل بعدی عرضه می‌گردد.

۱-۲- راهبردها^{۵۱} و سیاست‌ها^{۵۲}

۱-۱-۲- راهبردها

- آگاهی و آشنایی به مبانی نظری^{۵۳} (چیستی) حرفه - دانش و هنر طراحی شهری.
- آشنایی به نوع و محتوای کلی دانش‌های علمی - حرفه‌ای پایه‌ای که بطور عام در پیشبرد دست‌آوردهای حوزه مهندسی توسعه کیفی مکان و محیط موثر باشند.
- آشنایی با دانش‌ها، روش‌ها و شیوه‌های علمی - حرفه‌ای پایه‌ای که بطور عامل در پیشبرد دست‌آوردهای حوزه مهندسی توسعه کیفی مکان و محیط موثر باشند.
- آگاهی و آشنایی به مسیر تحول نظریات و رویکردهای خاص طراحی شهری در عرصه‌های دانشی، پژوهشی و حرفه‌ای اصلی و مرتبط.
- آگاهی و آشنایی به شیوه‌های^{۵۴} (چگونگی) اعمال دانش و هنر طراحی شهری در صحنه عمل.
- مواجهه با واقعیت‌های عملی طراحی شهری^{۵۵} در حرفه (صحنه عمل) در چارچوب تمرین‌هایی آکادمیک که شیوه‌ها در آن متبلور پیدا می‌کند.

۲-۱-۲- سیاست‌ها:

- برگزاری کلاس، متضمن آموزش چیستی یا فلسفه دانش^{۵۶}، حرفه^{۵۷} و هنر طراحی^{۵۸} بطور عام و طراحی شهری به طور خاص.

^{۵۱} - Strategy (ies)

^{۵۲} - Policy (ies)

^{۵۳} - Theory of Urban Design (What is Urban Design?)

^{۵۴} - Urban Design Techniques (How is Urban Design Mechanism in Practice?)

^{۵۵} - Urban Design Workshop (What is Urban Design in Practice)

- برگزاری کلاس‌های آموزشی و انجام پژوهش درباره دانش‌ها و حرفه‌هایی شامل: جامعه‌شناسی^{۵۹}، اقتصاد^{۶۰}، مهندسی ساختمان^{۶۱}، جغرافیا^{۶۲}، روانشناسی^{۶۳} و نظیر این‌ها بطور عام و شناخت وجوه خاصی از این دانش‌ها که در عرصه طراحی شهری به کار می‌آیند.
- آموزش دانش‌هایی شامل ریاضیات و آمار، مدل‌سازی^{۶۴}، اصول فناوری اطلاعات^{۶۵} (IT)، نرم‌افزارها و گرایش‌های کاربردی و کارکردی فناوری اطلاعات در شهرسازی^{۶۶} (طراحی شهری بطور خاص) و نظیر آن که به باروری دانش، حرفه و هنر طراحی شهری در عمل کمک می‌کنند.
- برگزاری کلاس‌های، آموزشی و جهت‌دهی پژوهش درباره نظریاتی که جایگاه طراحی شهری را در تحول و توسعه باهمستان‌ها تبیین نموده و شرح دیدگاه‌های عام و خاصی که آینده بهتری را برای سامان‌یابی کیفیت محیطی عرصه‌های^{۶۷} همگانی نوید می‌دهد.
- آموزش شیوه‌هایی که در فرآیند سنجش وضعیت محیط برای تبیین (توصیف^{۶۸} و تشریح^{۶۹}) و تحلیل (تفسیر^{۷۰} و تحلیل^{۷۱}) مفید هستند. این شیوه‌ها می‌توانند شامل: فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP)^{۷۲}، پدیدارشناسی^{۷۳}، تحلیل عاملی^{۷۴}، چیدمان فضایی^{۷۵}، تبیین و تحلیل عناصر راهبردی سامانه توسعه؛ متضمن متضمن نکات قوت، ضعف، فرصت و تهدید محیط (SWOT)^{۷۶} و نظیر این‌ها باشند.
- انجام تمرینات عملی آموخته‌های متنوع در مقیاسات مختلف، به ویژه در سه مقیاس محله، شهر و منطقه به ترتیبی که دانش‌آموختگان طراحی شهری قبل از ورود به عرصه‌های عمل یا حوزه‌های کاری از تجربیات حرفه‌ای حداقل برخوردار باشند.
- هدایت دانش‌آموختگان دوره کارشناسی ارشد برای عرضه نمودن جوهر آموخته‌های خود در یک بسته استنتاجی، متضمن فهم مبانی نظری، شیوه‌ها، نحوه استفاده از دانش‌ها و ابزار کمکی که می‌تواند شیره کل آموخته‌ها در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد دوره باشد.

^{۵۶} - Knowledge (of Urban Design)

^{۵۷} - Profession (of Urban Design)

^{۵۸} - Art (of Urban Design)

^{۵۹} - Sociology

^{۶۰} - Economy

^{۶۱} - Civil Engineering

^{۶۲} - Geography

^{۶۳} - Psychology

^{۶۴} - Modeling

^{۶۵} - Information Technology

^{۶۶} - Planning, Design & Drawing Software

^{۶۷} - Developing the Environmental Qualities of Public Realms

^{۶۸} - Description

^{۶۹} - Explanation

^{۷۰} - Interpretation

^{۷۱} - Analysis

^{۷۲} - Hierarchical Analysis process

^{۷۳} - Phenomenology

^{۷۴} - Factorial Analysis

^{۷۵} - Space Syntax

^{۷۶} - Strength , Weakness, Opportunity & Threes

۲-۱-۳- ساز و کار تحکیم و تنظیم دروس

سازوکار تحکیم و تنظیم را می‌توان منشور یک برنامه اقدام^{۷۷} دانست که بر مبنای سیاست‌های مطروحه شکل می‌گیرد. آنگونه که از نمودار ساختاری صفحه بعد برمی‌آید، سرفصل آموزشی را می‌توان در سه گروه یا بخش تنظیم کرد. بخش اصلی مبین دروسی است که ساختار آموزشی حوزه طراحی شهری را تشکیل داده و صرفاً سرفصل‌هایی را در برمی‌گیرد که مستقیماً به طراحی شهری می‌پردازد. بخش جبرانی شامل دروسی می‌گردد که دانشجویان طراحی شهری به تناسب دانش پایه خویش و الزامات رشته‌ای و حرفه‌ای خود می‌باید از حرفه - دانش - های دیگر بدانند. این دروس شامل مطالبی از علوم پایه نظیر آمار و ریاضیات و مطالبی از علوم کمکی برای طراحی شهری نظیر جغرافیا، جامعه‌شناسی و اقتصاد می‌شود. مطالبی خاص از مضمون دوره کارشناسی ارشد را دروس اختیاری که سومین بخش آموزش است تشکیل می‌دهند. این دروس که گرایش‌مندی‌های خاص هر دانشجو را مشخص می‌کند، بنابراین دروس را می‌توان در سه گروه زیر تنظیم نموده و ارائه داد:

۱- الزامی: صرفاً شامل دروسی است که در محور شکل‌گیری جای می‌گیرند. از آنجا که هدف، آموزش طراح شهری است درس‌های پیشنهادی در این راستا غیر قابل تغییر هستند. بعلاوه، آنچه که بنظر می‌رسد بطور پایه‌ای برای ورود به حوزه طراحی نیاز باشد در دروس جبرانی جای می‌گیرد. برای مثال مبانی و روش برنامه‌ریزی برای آنان که دوره کارشناسی آنان معماری باشد درسی ضروری است که به عنوان جبرانی آموخته می‌شود.

۲- اختیاری: گرایش‌مندی دانشجویان را در زمینه‌های تخصصی جاری ارضاء می‌نمایند. برای مثال برخی از دانشجویان ممکن است علائق خاصی به زیبایی‌شناسی داشته باشند. این نوع دانشجویان می‌تواند دروس اختیاری خود را در واحدهای نظیر زیبایی‌شناسی و روانشناسی محیطی متمرکز کنند.

۳- جبرانی: همانطور که در بالا یاد شده‌است باتوجه به پایه تحصیلی کارشناسی اخذ می‌گردد. برای مثال، کسی که دارای درجه کارشناسی در رشته‌های غیر طراحی (Design) باشد، ممکن است در زمینه مبانی و تجربیات پایه طراحی نظیر طراحی معماری و مجموعه شهری و همینطور فنون بیان تصویری دچار کمبود باشد. دروس جبرانی را گروه آموزشی مربوط بر مبنای رشته پایه کارشناسی تعیین می‌کند. در مثال دیگر کسانی که با کارشناسی معماری به دوره طراحی شهری وارد می‌شوند، باید ۲ واحد مبانی و روش‌های برنامه‌ریزی را به عنوان جبرانی اخذ نمایند.

قاعدتاً دانشجو می‌باید ابتدا دروس جبرانی، سپس دروس الزامی و در انتها دروس اختیاری را اخذ کند. اما، در تناسب نوع دروس جبرانی و علائقی که برای اخذ دروس اختیاری حاصل می‌گردد و همینطور تنظیم نمودن زمان ماندگاری دانشجو در دانشگاه، گروه آموزشی به طبقه‌بندی زمانی اخذ دروس اقدام نموده و به آموزش دانشکده اعلام می‌کند.

⁷⁷ - Action Plan

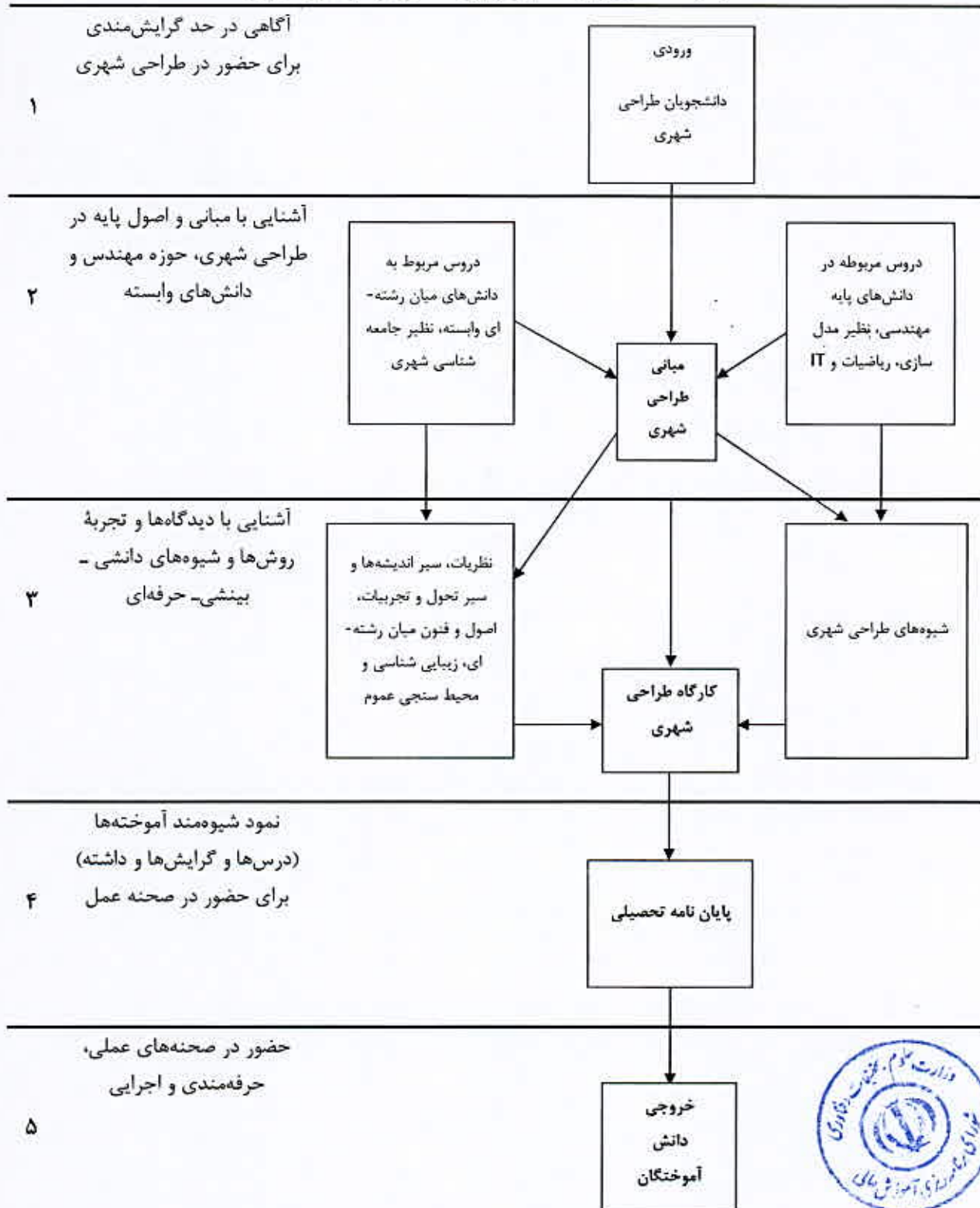
۲-۲- سامانه‌ی محتوایی رشته

سامانه محتوایی رشته طراحی شهری در برگزیده اجزاء و عناصری است که هر کدام جایگاه ویژه‌ای در امر آموزش داشته و علیرغم کثرت موضوعات، در ارتباطی منطقی با همدیگر یگانگی این رشته را معنی‌دار می‌کنند. عناصر پایه را آگاهی‌هایی در برمی‌گیرند که به مثابه دانش‌هایی پایه و در عین حال متنوع در ذخیره دانشی دانشجویان ورودی به رشته وجود دارند. دومین عنصر آگاهی به مبانی نظری یا چستی طراحی شهری مربوط می‌شود که به مثابه شالوده و استخوانبندی رشته طراحی شهری الزام آموزشی پیدا می‌کند.

چستی طراحی شهری (شالوده/ استخوانبندی) دانش‌ها، فنون، و آگاهی‌های مستلزم را معلوم می‌دارد. سوم، عناصری از آگاهی‌های مطرح هستند که با شاخه‌های میان رشته‌ای طراحی شهری ارتباط داشته و می‌باید الزاماً آموخته‌شده و به فهم درآیند. چهارمین عنصر آگاهی‌دهنده رویکردها، نظریات و مفهوم‌واره‌هایی هستند که گرایش‌مندی فلسفی و آموزشی رشته طراحی شهری را در صحنه عمل معلوم می‌دارد. عنصر پنجم را آگاهی‌هایی تشکیل می‌دهند که به مثابه فنون، مهارت یا تکنیک‌های (شیوه‌های) طراحی به نحوه اعمال آموخته‌ها در صحنه عمل یا کارگاه‌های طراحی یاری می‌رسانند. عنصر ششم که می‌توان آن را قلب طراحی شهری دانست کارگاه‌هایی هستند که در قالب تمرین‌های موردی مجموعه آگاهی‌ها و قابلیت دانشجویان طراحی شهری را بازتاب می‌دهند. محتوای سامانه‌ای یاد شده در نمودار ساختاری صفحه بعد چگونگی روابط آموزشی و دانشی را در طراحی شهری نشان می‌دهند.

نمودار ساختاری روابط آموزشی و دانشی در طراحی شهری

۲-۳- طول دوره و شکل نظام

مطابق با آیین‌نامه آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد.

۲-۳-۱- شرایط پذیرش دانشجو :

بر اساس ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد.

۲-۳-۲- تعداد واحدهای درسی:

تعداد کل واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد طراحی شهری ۳۲ واحد و به شرح زیر است:

۲۰ واحد	دروس الزامی
۶ واحد	دروس اختیاری
۶ واحد	پایان نامه
۳۲ واحد	جمع

آن دسته از پذیرفته شدگانی که رشته کارشناسی آنها غیر از مهندسی شهرسازی و یا کارشناسی شهرسازی است، ملزم به گذراندن حداقل ۶ واحد درسی به عنوان دروس جبرانی (بنگرید به فصل ۲ جداول درسی این برنامه) خواهند شد. این دروس در یک نیمسال تحصیلی (نیمسال اول) باید ارائه شوند. این ترم در سقف زمانی طول دوره محاسبه نمی‌شود.

۳-۲ - عناوین دروس (سرفصل‌های) پیشنهادی

جدول شماره: ۱

جدول دروس جبرانی رشته کارشناسی ارشد طراحی شهری

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات		
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع
۱.	اصول IT با تاکید بر GIS	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸
۲.	مبانی و روش‌های برنامه‌ریزی شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۳.	مبانی برنامه‌سازی مسکن در طراحی باهمستان‌ها	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸
۴.	تاریخ شهر و شهرسازی در ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۵.	کارگاه مقدماتی طراحی شهری	۱	۲	۳	۱۶	۶۴	۸۰
۶.	طرح معماری مجموعه‌ها (مسکونی و نظیر آن)	۱	۴	۵	۱۶	۱۲۸	۱۴۴
۷.	آمار و مدل‌سازی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۸.	مبانی اقتصاد شهری و منطقه‌ای	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۹.	جامعه‌شناسی شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۱۰.	شناخت و تحلیل فضاهای شهری	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸
۱۱.	درک و بیان محیط شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲
۱۲.	کارگاه شهرسازی ۴	۱	۳	۴	۱۶	۹۶	۱۱۲
-	جمع کل	۱۸	۱۲	۳۰	۲۸۸	۳۸۴	۶۷۲

